

Zaaknummer : 182226

Raadsvergadering : 21-12-2021

Onderwerp : visie 'Kijk op Cultuur- en Erfgoed Berkelland 2030'

Collegevergadering : 16-11-2021

Portefeuillehouder : Wethouder H.J. Bosman

Steller : Oostendorp, Roy, tel. : 0545250397
Team Opdrachtgeverschap C

Te nemen besluit

1. De visie 'Kijk op Cultuur en Erfgoed in Berkelland 2030' vaststellen.
2. Het uitvoeringsprogramma 'Verder met Cultuur en Erfgoed 2022-2026' vaststellen en in uitvoering geven aan het college.
3. De uitkering voor cultuur vanuit het gemeentefonds in het kader van het 4e en 5e steunpakket Covid-19 via een voorstel bij de jaarrekening 2021 daadwerkelijk te bestemmen voor ondersteuning van de lokale cultuursector.
4. De Cultuurvisie Berkelland 2008 intrekken.

Waarom dit voorstel en wat is het effect

Aan het begin van de bestuursperiode heeft de raad geconstateerd dat een samenhangende visie op het brede speelveld van cultuur en erfgoed ontbrak. Daarnaast neemt de druk op de cultuur- en erfgoedverenigingen en -organisaties toe om de (kern)activiteiten te continueren.

In april 2019 heeft de raad het college opdracht gegeven om een nieuwe visie op cultuur en erfgoed te ontwikkelen. Deze bestuursopdracht bestond uit twee onderdelen; een visie op cultuur- en erfgoed als resultaat en het proces om daar te komen.

Het proces is doorlopen, de visie is gereed en kan nu worden vastgesteld. De visie beschrijft een toekomstbeeld van het Berkellandse cultuur- en erfgoedaanbod voor de komende acht jaren en op welke wijze de visie bereikt kan worden. Op basis van de visie geeft de gemeente samen met de cultuur- en erfgoedsector uitvoering aan een uitvoeringsprogramma. Daarin staat waar we de komende vier jaar concreet mee aan de slag gaan.

Argumentatie

1.1 De door de raad gestelde kaders zijn leidend geweest

In april 2019 is door de raad vastgesteld wat het inhoudelijke resultaat moest worden van een nieuwe visie voor cultuur- en erfgoed en hoe het proces om dit te bereiken moest worden vorm gegeven. Er is gekozen voor het zogeheten 'innovatief-light' proces met een belangrijke rol voor de samenleving. De raad vroeg vanuit het principe van co-creatie de samenleving te laten adviseren en op onderdelen laten meebeslissen.

Organisaties en inwoners zijn vervolgens gevraagd om ideeën en oplossingen aan te dragen en prioriteiten aan te geven. Onder uitdagende omstandigheden (Corona-beperkingen) is aan deze principes zoveel mogelijk recht gedaan tijdens het proces.

Daarnaast heeft de raad op 21 januari 2020 kaders meegegeven voor de vormgeving van de nieuwe visie op Cultuur- en Erfgoed:

In te vullen door Griffie:

Commissievergadering
Afhandelingsvoorstel voor raad:
0 hamerstuk
0 bespreekstuk
0 anders, nl

Raadsvergadering
0 zonder hoofdelijke stemming
0 met algemene stemmen
0 stemmen voor, stemmen tegen
0 aangenomen
0 verworpen

- de bibliotheek voert de wettelijke taken uit en voert de vijf functies zo goed mogelijk uit. Daarbij geeft ze extra aandacht aan laaggeletterdheid en leesbevordering;
- een lokale- of streekomroep biedt een gebalanceerd aanbod tussen journalistiek en vermaak;
- het aanbod aan cultureel erfgoed is een goede mix van verbinden, ontwikkelen en vermaak;
- het totale aanbod aan culturele evenementen moet zoveel mogelijk mensen aanspreken;
- het huidige structurele budget voor cultuur is leidend, maar verschuivingen daarbinnen zijn mogelijk. Daarnaast is er incidenteel budget beschikbaar voor de toekomstbestendigheid/lastenverlichting van culturele verenigingen.
- elke basisschoolleerling komt in aanraking met kunst, cultuur en muziek;
- doorlooptijd van het visietraject is maximaal 8-10 maanden gerekend vanaf het raadsbesluit over de kaders.

Bovengenoemde kaders zijn leidend geweest binnen het proces en zijn terug te vinden in de visie 'Kijk op Cultuur en Erfgoed Berkelland 2030'. Alleen aan het kader ten aanzien van de doorlooptijd van het proces is geen recht gedaan. Door COVID-19 heeft het proces vertraging opgelopen. Het college heeft de raad daarover tussentijds meermalen geïnformeerd.

1.2 Het resultaat is een visie van en voor heel Berkelland

De visie 'Kijk op Cultuur en Erfgoed Berkelland 2030' is weliswaar opgeschreven door de gemeente, maar tot stand gekomen in samenwerking met zoveel mogelijk inwoners en partijen uit het cultuur- en erfgoedveld van Berkelland.

In 2019 is een brede quickscan uitgezet onder alle betrokkenen uit de cultuur- en erfgoedsector, het onderwijs en andere maatschappelijke organisaties. Hiermee is een goed beeld ontstaan van het speelveld en de kansen en uitdagingen die voor ons liggen.

Tijdens de drukbezochte startbijeenkomst van het participatieproces op 17 februari 2020 in de synagoge in Borculo is hier verder over doorgepraat.

Helaas verstoort de corona-crisis nog steeds het plan om in fysieke sessies samen te komen en is het lastiger geweest om participatie goed te organiseren. Onze procespartner Cultuur Oost bedacht het alternatief 'De Maand van Berkelland'. Deze actie heeft voor verhalen en input gezorgd door gesprekken met organisaties en inwoners. Deze betrokkenen hebben in sommige gevallen ook een actieve bijdrage geleverd aan de visie.

Het resultaat is een beeld van het huidige Berkellandse cultuur- en erfgoedlandschap en de kansen en bedreigingen voor de toekomst.

1.3 De visie biedt een stip op de horizon voor de cultuur- en erfgoedsector

Met de nieuwe visie zetten we een stip op de horizon voor het aanbod aan cultuur en erfgoed in Berkelland. De visie start met de toekomstdroom en het uitspreken van de ambitie. Daaruit volgen de doelen, de uitgangspunten en de speerpunten. Daarna beschrijven we aan de hand van een analyse het bestaande landschap en de trends en ontwikkelingen waarmee de sector te maken heeft.

De komende jaren wordt de focus gelegd op de volgende drie speerpunten:

1. Toekomstbestendige organisaties en verenigingen.
2. Cultuureducatie: een leven lang leren;
3. Cultuur en erfgoed is van iedereen;

2.1 Het uitvoeringsprogramma bevat concrete acties voor de periode 2022-2026

De drie speerpunten uit de visie zijn doorvertaald naar acties in het uitvoeringsprogramma 'Verder met Cultuur en Erfgoed 2022-2026'. Het uitvoeringsprogramma laat in hoofdlijnen zien wanneer, door en met wie de acties uitgevoerd gaan worden en hoe het financieel wordt gedekt.

2.2. Als gemeente hebben we een ondersteunende en faciliterende rol

De gemeente ondersteunt de cultuur- en erfgoedsector met subsidies, informatie, adviezen en

ook steeds meer door het faciliteren van professionele begeleiding. Dit laatste doen we bijvoorbeeld samen met onze cultuurpartners door middel van de inzet van combinatiefunctionarissen. Maatschappelijke meerwaarde is een belangrijk criterium voor de mate van ondersteuning.

Daarnaast voert de gemeente belangrijke wettelijke overheidstaken uit, zoals het beschermen van erfgoedwaarden via wetgeving, het beheer van (monumentale) buitenkunst en het bewaken van de ruimtelijke kwaliteit voor inwoners en bezoekers.

2.3 Samen met de cultuur- en erfgoedsector gaan we de volgende stap zetten

De tweede helft van 2021 stond in het teken van de verdere concretisering van het uitvoeringsprogramma. Het eigenaarschap vanuit de sector is een belangrijke voorwaarde voor het behalen van de ambities. Per actie wordt er daarom gekeken wat er nodig is om dat te waarborgen.

Wij denken dan bijvoorbeeld aan het model van het lokaal Sport-en Beweegakkoord. Dit kan betekenen dat er, gekoppeld aan de speerpunten, projectgroepen worden ingericht vanuit het culturele veld, die gezamenlijk eigenaar worden van de projecten en initiatieven die uit de speerpunten voortvloeien. Daarvoor moet dan wel voldoende urgentie en animo zijn uit de sector.

2.4 De cultuur- en erfgoedmakelaar krijgt een spilfunctie

Om de ambities uit de visie vorm en inhoud te laten krijgen is een 'cultuur- en erfgoedmakelaar' wenselijk. Iemand die ondersteunt en stimuleert met als doel meer samenwerking, verbinding, doorontwikkeling en innovatie. Het gaat in eerste instantie om een tijdelijke functie die we financieren via de aanbesteding van de combinatiefuncties sport en cultuur 2022-2026.

3.1 Extra ondersteuning van het Rijk voor cultuur

In het kader van het vierde en vijfde steunpakket Covid-19 heeft het Rijk een aanvullende uitkering gedaan, onder andere voor ondersteuning van de lokale culturele infrastructuur. Om de culturele organisaties en verenigingen de komende jaren na corona maximaal te ondersteunen, moeten we het geld dat daarvoor bedoeld is, ook bestemmen voor dat doel. Via een voorstel bij de jaarrekening 2021 zal de raad gevraagd worden dat te doen.

4.1 De oude cultuurvisie 2008 is overbodig geworden

Doordat de nieuwe visie is vastgesteld kan de oude worden ingetrokken.

Kanttekeningen en risico's

De betrokkenheid van de culturele sector is randvoorwaarde voor succes

In de vormgeving van de nieuwe cultuur- en erfgoedvisie en bijbehorend uitvoeringsprogramma is gebleken dat de sector zich betrokken voelt. Voor de verdere uitwerking van het uitvoeringsprogramma en het daadwerkelijk realiseren van de genoemde acties is de sector zelf aan zet. Als gemeente willen we ondersteunen, faciliteren en inspireren, maar het eigenaarschap ligt bij de sector zelf. Als de inzet vanuit de sector de komende jaren zou gaan ontbreken, wordt het lastig om de gestelde ambities waar te maken.

Bezuinigingen op sport en cultuur zijn uitgesteld

Door de uitstel van de voorgenomen bezuinigingen met drie jaar ontstaat er meer tijd en ruimte om de transformatieopgave beter vorm te geven en de komende periode te gebruiken om de sector weerbaarder te maken. Hiervoor is incidenteel geld beschikbaar, onder andere door steunpakketten voor cultuur vanwege corona.

Financiën

Bij de perspectiefnota 2021 is besloten om op het huidige budget voor het programma 'Cultuur is van iedereen' van ongeveer 1.6 miljoen euro een bezuiniging van 255.000 euro te realiseren. Deze bezuiniging is bij de perspectiefnota 2022 met drie jaar uitgesteld. Daarom is hiermee in de komende periode van het uitvoeringsprogramma financieel nog geen rekening gehouden.

In het uitvoeringsprogramma is opgenomen dat er een transformatiefonds voor cultuur wordt ingericht. Dit wordt een subsidieregeling die ten goede moet komen aan plannen die de

toekomstbestendigheid van culturele verenigingen en organisaties verbeteren. € 100.000 is hiervoor al gereserveerd in het raadsbesluit 'Toekomstbestendige verenigingen in Berkelland' op 10 december 2019. Dit bedrag wordt aangevuld met de rijksmiddelen die via de decembercirculaire van 2020 zijn ontvangen om de culturele organisaties in corona-tijd te ondersteunen. Dit gaat om 151.000 euro voor Berkelland. Het totaalbudget van het 'Transformatiefonds Cultuur' komt daarmee nu op 251.000 euro.

De rijksmiddelen uit de septembercirculaire 2021 in het kader van het vierde en vijfde coronasteunpakket voor cultuur konden hierin nog niet worden meegenomen. Het gaat daarbij om 109.328 euro. Via een voorstel bij de jaarrekening 2021 zal worden gevraagd om dat uitkeerde bedrag daadwerkelijk te bestemmen voor de lokale culturele infrastructuur.

VN verdrag rechten van mensen met een beperking

Zowel in de visie als bij acties uit het uitvoeringsprogramma wordt via het speerpunt 'cultuur en erfgoed is van iedereen' rekening gehouden met deelname aan activiteiten door kwetsbare mensen of mensen met een beperking.

Communicatie

Niet van toepassing.

Initiatief, participatie en rol gemeente

De gemeente heeft het initiatief genomen om een nieuwe integrale visie te maken op cultuur en erfgoed. En het participatieve proces, ook wel als 'innovatief-light' aangeduid, moest ervoor zorgen dat veel mensen en organisaties zich eigenaar voelen van deze visie. Helaas is dat maar gedeeltelijk gelukt door alle beperkende Corona-maatregelen. Maar er zijn wel gesprekken gevoerd met aanbiedende partners, met erfgoedeigenaren en met inwoners via 'Maand van Berkelland'. Zij hebben input en inhoudelijke feedback gegeven.

Daarnaast heeft iedereen in april 2021 de gelegenheid gekregen om te reageren op de visie en het voorlopige uitvoeringsprogramma. Hiervan hebben 8 indieners gebruik gemaakt. Naast de voornamelijk positieve reacties op de visie, zijn er ook tekstueel-inhoudelijke opmerkingen gemaakt die hebben geleid tot kleine aanpassingen in de uiteindelijke tekst. De eindversie is in oktober 2021 voor de laatste maal voorgelegd aan de drie grootste betrokkenen in het speelveld, te weten de Bibliotheek Oost-Achterhoek, Culturije en de BeMO. Dit heeft niet geleid tot aanpassingen.

De rol van de gemeente in het lokale cultuur- en erfgoedaanbod is drieledig.

- Allereerst zijn we als gemeente een overheidsinstantie als het gaat om de (wettelijke) bescherming van erfgoed en het faciliteren van een aantal cultureel-maatschappelijke voorzieningen.
- Ten tweede ondersteunen we activiteiten via verenigingen, organisaties of particulieren die zorgen voor sociale binding, leefbaarheid of omgevingskwaliteit in de kernen. Dat kan bestaan uit kennis, informatie, procesbegeleiding of geld.
- Tenslotte zijn en blijven we zelf ook eigenaar van kunst, cultuur en erfgoed. De inwoner verwacht van ons ook dat we daar zuinig op zijn en er zorg voor dragen.

Planning en evaluatie

Nadat u de visie heeft vastgesteld gaan we verder met de al lopende processen en/of beginnen we direct na de jaarwisseling met de geprioriteerde acties uit het uitvoeringsprogramma 2022-2026.

Het uitvoeringsprogramma wordt in 2025 geëvalueerd en moet leiden tot een nieuw uitvoeringsprogramma 2026-2030.

Alternatieven

n.v.t.

Burgemeester en wethouders van Berkelland,
de secretaris, de burgemeester,

M.N.J. Broers. drs. J.H.A. van Oostrum.

Raadsvergadering : 21-12-2021

De raad van de gemeente Berkelland;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 16-11-2021;

b e s l u i t :

1. De visie 'Kijk op Cultuur en Erfgoed in Berkelland 2030' vaststellen.
2. Het uitvoeringsprogramma 'Verder met Cultuur en Erfgoed 2022-2026' vaststellen en in uitvoering geven aan het college.
3. De uitkering voor cultuur vanuit het gemeentefonds in het kader van het 4e en 5e steunpakket Covid-19 via een voorstel bij de jaarrekening 2021 daadwerkelijk te bestemmen voor ondersteuning van de lokale cultuursector.
4. De Cultuurvisie Berkelland 2008 intrekken.

Aldus vastgesteld in de raadsvergadering van 21-12-2021

de griffier,

de voorzitter,

Toelichting raadsvoorstel

Onderwerp : visie 'Kijk op Cultuur- en Erfgoed Berkelland 2030'

-